

2010

Stowarzyszenie XBRL Polska

Adam Walaszek

W ramach prac Grupy Roboczej SBR

USTAWA O RACHUNKOWOŚCI A XBRL

ANALIZA WYKORZYSTANIA STANDARDU XBRL

Niniejszy dokument przedstawia analizę obowiązków księgowo-rachunkowych wykazanych w Ustawie o Rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku pod względem ich uproszczenia dzięki zastosowaniu standardu XBRL.

1. Wstęp

- Istnieje 5 obowiązków informacyjnych zawartych w UoR, których uproszczenie możliwe jest za pomocą standardu XBRL
- Obowiązki zostały wyselekcjonowane po analizie przeprowadzonej przez Grupę SBR [działającą w ramach Stowarzyszenia XBRL Polska] spośród obowiązków sprawozdawczych przedsiębiorstw wykazanych w dokumencie Ministerstwa Gospodarki
- Obowiązki przedstawia poniższa tabela:

Opis Skrócony	Resort	Akt prawny	Nazwa aktu prawnego
Złożenie sprawozdania finansowego, opinii biegłego rewidenta, odpis uchwały (postanowienia) o zatwierdzeniu SF i podziale zysku (straty) w Krajowym Rejestrze Sądowym	resort_MF	UST/94/121/591	Ustawa o Rachunkowości
Publikacja sprawozdania finansowego w Monitorze Polskim B	resort_MF	UST/94/121/591	Ustawa o Rachunkowości
Poddanie sprawozdania finansowego badaniu przez biegłego rewidenta oraz ogłoszenie sprawozdania finansowego	resort_MF	UST/94/121/591	Ustawa o Rachunkowości
Udzielenie informacji na żądanie audytora spółki będącej kontrahentem adresata.	resort_MF	UST/94/121/591	Ustawa o Rachunkowości
Udzielenie informacji biegłemu rewidentowi przez poprzedniego biegłego rewidenta (lub biegłego badającego spółkę zależną)	resort_MF	UST/94/121/591	Ustawa o Rachunkowości

Tabela 1. Obowiązki informacyjne przedsiębiorstw zawarte w Ustawie o Rachunkowości

- Oprócz powyższych, analizie zostaną poddane obowiązki wyszczególnione w dokumencie przekazany przez firmę KPMG dotyczącym wymogów rachunkowych w Polsce oraz obowiązków określony w Ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych

2. Uproszczenie procesu prowadzenia ksiąg rachunkowych

Zgodnie z Ustawą o Rachunkowości z 29 września 1994 do prowadzenia ksiąg rachunkowych (pełnej rachunkowości) zobligowane są:

- a) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
- b) spółki akcyjne
- c) spółki komandytowo-akcyjne
- d) spółki komandytowe

Ponadto obowiązek prowadzenia pełnej księgowości dotyczy osób fizycznych, spółek cywilnych, spółek jawnych, spółek partnerskich jeżeli przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy są równe lub wyższe niż równowartość w walucie polskiej 1 200.000 euro. W przeciwnym przypadku prowadzenia pełnej księgowości odbywa się na zasadzie dobrowolności.

Pełna rachunkowość	
Rodzaj podmiotu	Obowiązek
Indywidualna działalność gospodarcza	Warunkowo
Spółdzielnia	TAK
Spółka cywilna	Warunkowo
Spółka jawna	Warunkowo
Spółka komandytowa	TAK
Spółka komandytowo – akcyjna	TAK
Spółka partnerska	Warunkowo
Spółka akcyjna	TAK
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	TAK
Przedsiębiorstwo państwowe	TAK
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	TAK
Fundacje	TAK

Tabela 2. Obowiązek pełnej rachunkowości w rozróżnieniu na rodzaj podmiotu

W przypadku prowadzenia pełnej księgowości podmioty zobligowane są do:

- przyjęcia zasad (polityki) rachunkowości,
- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,
- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego,
- sporządzania sprawozdań finansowych,
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą,
- poddania badaniu i ogłoszenia sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą.

Rodzaj przedsiębiorstwa	Liczba podmiotów
Indywidualna działalność gospodarcza	2 815 618
Spółdzielnia	17 193
Spółka cywilna	267 615
Spółka jawna	31 353
Spółka komandytowa	5 004
Spółka komandytowo – akcyjna	714
Spółka partnerska	1 317
Spółka akcyjna	8 969
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	236 355
Przedsiębiorstwo państwowe	289
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	88 096
Fundacje	11 305
RAZEM	3 483 828

Tabela 3. Liczba podmiotów w rozróżnieniu na rodzaj

W Polsce zarejestrowanych jest ok. 3,5 miliona podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowana większość z nich to indywidualna działalność gospodarcza (81%). Liczba pozostałych podmiotów wynosi ok. 670 tys. (patrz tabela obok)ⁱ.

Biorąc pod uwagę tylko te podmioty, gdzie obowiązek prowadzenia pełnej rachunkowości jest obligatoryjny bezwarunkowo okazuje się, iż dotyczy on ok. 370 tys. podmiotów, z czego 251 tys. stanowią przedsiębiorstwa prywatne. Z tego powodu istotne wydaje się wprowadzenie uproszczeń w tej dziedzinie.

W 2002 roku międzynarodowe konsorcjum XBRL International rozpoczęło prace nad taksonomią XBRL - GL (skrót GL oznacza „Global Ledger”). Ideą przyświecającą temu projektowi było stworzenie nowego obszaru zastosowania standardu - wymiany wewnętrznych informacji biznesowych. Tak jak w przypadku raportowania finansowego, tworzy się taksonomie zawierające elementy (tags), definiujące poszczególne pozycje finansowe, tak też w przypadku raportowania wewnętrznego podjęto prace nad stworzeniem taksonomii zawierającej elementy raportowane w przedsiębiorstwach. W skład takiej taksonomii wchodzić mają tagi opisujące różnorodne pozycje księgowe (sprzedaż, należności, wartość nabytych przedmiotów, płatności), związane z aktualną działalnością, czy też charakteryzujące aktualny stan rachunkowy przedsiębiorstwa.

W środowisku XBRL mówi się, że XBRL-GL to swego rodzaju „wyrafinowany model systemu raportowania rachunkowego, w którym wszystkie drobiazgowo dane z ksiąg pomocniczych mogą być widoczne w księdze głównej”.

Szczególne korzyści daje zastosowanie standardu XBRL zarówno do raportowania wewnętrznego i zewnętrznego. Dzięki temu przedsiębiorstwa mogą **zintegrować proces przesyłania danych; usprawnić audyt oraz kontrolę wewnętrzną; zmniejszyć czas potrzebny na uzyskanie istotnych dla działalności zestawień.**

3. Uproszczenie procesu sprawozdawczości finansowej

Jednym z najważniejszych obowiązków przedsiębiorstw jest sporządzenie sprawozdania finansowego oraz spełnienie odpowiednich wymagań dotyczących jego publikacji. Jest to o tyle istotny obowiązek, gdyż z jednej strony implikuje po stronie twórców znaczne koszty, zaś z drugiej daje możliwość zainteresowanym odbiorcom uzyskania informacji o przedsiębiorstwie.

Sprawozdanie finansowe w zależności od podmiotu jakiego dotyczy powinno zawierać:

- Bilans
- Rachunek Zysków i Strat
- Informacje dodatkowe
- Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym
- Zestawienie zmian w aktywach netto
- Rachunek przepływów pieniężnych

Wyszczególnienie wymogów co do elementów sprawozdania finansowego w podziale na rodzaje podmiotów znajduje się w poniższej tabeli:

Rodzaj podmiotu	Bilans	RZiS	Inf. dod.	zest. zmian w kapitale	zest. zmian w akt.	RPP
Wszystkie podmioty zobowiązane do prowadzenia ksiąg rachunkowych	TAK	TAK	TAK			
Banki i zakłady ubezpieczeń	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK
Jednostki działające na podst. przepisów o obrocie pap. wart. oraz przepisów o fund. inw.	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK (FI)	TAK
Jednostki działające na podst. przepisów o organizacji i funkcjonowaniu fund. em.	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK
Spółki akcyjne	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK
Spełniające kryteria wymienione w Art. 64, pkt 1, ppkt. 4 ⁱⁱ	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK

Tabela 4. Obowiązkowe elementy sprawozdania finansowego w podziale na rodzaj przedsiębiorstwa

Obowiązek sporządzania sprawozdania finansowego spoczywa na wszystkich podmiotach zobowiązanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych (ok. 370 tys.). Podmioty te oprócz sporządzenia sprawozdania muszą je złożyć wraz opinią biegłego (jeżeli wymagana) oraz uchwałą (postanowieniem) o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale zysku (straty) we właściwym rejestrze sądowym w ciągu 15 dni od dnia zatwierdzenia, nie później jednak niż 6 miesięcy od dnia bilansowego (Koszt 40 zł za przyjęcie wniosku oraz 250 zł za ogłoszenie wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym). Dodatkowo każdy, w ciągu 10 dni, musi złożyć sprawozdanie finansowe do odpowiedniego urzędu skarbowego (obowiązek nałożony w Ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych).

Dla podmiotów wymienionych w wierszach 2 – 5 powyższej tabeli oprócz bilansu, rachunku zysków i strat oraz informacji dodatkowej, obowiązkiem jest sporządzenie zestawienia zmian w kapitale (funduszu) własnym (dla funduszy inwestycyjnych zastawienia zmian w aktywach netto) rachunku przepływów pieniężnych.

Te podmioty muszą także spełnić dodatkowe zobowiązania wynikające z UoR:

- poddanie sprawozdania finansowego badaniu przez biegłego rewidenta
- publikacja sprawozdania finansowego w Monitorze Polskim B (Koszt 757,37 zł brutto za 1 stronę)

Niedostępne są dane dotyczące ilości podmiotów podlegających tym obowiązkom. Wiadomo jedynie, że **do Monitora Polskiego B w roku 2009 wpłynęło 14 500** sprawozdań finansowych.

Z obowiązkiem badania sprawozdania przez biegłego rewidenta łączą się dwa kolejne obowiązki. Jest to zobowiązanie do udzielenia informacji na żądanie audytora spółki będącej kontrahentem adresata oraz udzielenie informacji biegłemu rewidentowi przez poprzedniego biegłego rewidenta (lub biegłego badającego spółkę zależną).

Wszystkie wymienione obowiązki dotyczą sprawozdania finansowego. Co więcej głównym zamierzeniem każdego z nich jest dostarczenie tych samych informacji zawartych w sprawozdaniach do odpowiedniego odbiorcy (KRS, Monitor Polski B, urząd skarbowy, audytor). Wykorzystanie standardu XBRL pozwala nie tylko na uproszczenie oraz przyspieszenie każdego z tych obowiązków, ale co najważniejsze zredukowanie ich do jednego (poniższy schemat).

Rysunek 1. Model sprawozdawczości wykorzystującej standard XBRL

Analizując powyższą grafikę widzimy pierwszą możliwość zastosowania projektu SBR - harmonizację wymiany informacji pomiędzy Krajowym Rejestrem Sądowym, Monitorem Polskim B oraz urzędami skarbowymi. Wystarczy, aby stworzona została możliwość przesyłania raportu finansowego przez podmioty do odpowiedniego portalu, z którego korzystałyby wymienione instytucje.

Wdrożenie takiego rozwiązania wiązałoby się nie tylko z przyspieszeniem prac związanych z wypełnieniem obowiązków przekazywania sprawozdania finansowego do wymienionych instytucji, lecz także z ogromnymi oszczędnościami. Wyobraźmy sobie jak dużo czasu potrzebne jest na stworzenie sprawozdania finansowego, jego weryfikację oraz przekazanie do odpowiedniego urzędu. Skrócenie tych czynności daje oszczędności po stronie twórców. Z drugiej strony otrzymywanie sprawozdań w wersji elektronicznej generowałoby oszczędności po stronie odbiorców. Znacznie skróciłby się czas, który jest potrzebny na przeprowadzenie prac związanych z ich przyjęciem, weryfikacją oraz odpowiednim zarchiwizowaniem.

Sprawozdania w formacie XBRL tworzone na potrzeby różnych instytucji na ogół przygotowywane są za pomocą narzędzi przyjmujących formę formularzy HTML, PDF. Możliwe jest także wykorzystanie narzędzi typu open source, np. umożliwiających mapowanie danych z dokumentów MS Excel lub MS Word do formatu XBRL. Wygenerowany dokument instance (raport/sprawozdanie w formacie XBRL) przesłany zostaje do określonego portalu sprawozdawczego, który utrzymywany jest przez instytucję wymagającą przesyłania określonych informacji w formacie XBRL. W momencie poprawności

sprawozdania podmiot przesyłający otrzymuje informację o zgodności wszystkich informacji i przyjęciu dokumentu przez daną instytucję.

Informacje zawarte w standardzie XBRL to informacje wysokiej jakości, ze względu na wbudowane systemy walidacyjne, oraz transparentne, tzn. ich konwertowanie, kopiowanie do arkuszy kalkulacyjnych, czy też w inny sposób przemieszczanie ich z jednego miejsca do drugiego nie wymaga ich ponownego przepisywania. Wszystko dzieje się automatycznie, na skutek wykorzystaniu interaktywności standardu. Dzięki temu odbiorcy, np. audytorzy, mogą skupić się na analizie informacji w raportach, a nie poświęcać większość czasu na przygotowanie danych.

Dla unaocznienia zalety opisanych powyżej zalet przytoczone zostaną dane z USA. Po wprowadzeniu tam wymogu przesyłania raportów w standardzie XBRL **procent błędów matematycznych w sprawozdaniach kwartalnych spadł z 30 do 0, zaś procent raportów, których poprawność została zakwestionowana z 35 do 5.** Jest to mocny dowód na rzetelność sprawozdań jaką niesie zastosowanie standardu XBRL.

Jednak liczby nie mówią wszystkiego. Bardzo często najważniejsze informacje zawarte są we wstępie, opinii Zarządu czy też notach. XBRL pozwala na wprowadzanie tekstu, jako konkretnej pozycji w sprawozdaniu. Oznacza to, że odbiorcy nie będą już musieli przeglądać całego sprawozdania finansowego, który czasami sięga setek stron, aby znaleźć niewielki skrawek informacji im potrzebny niezbędny do poprawnej oceny kondycji przedsiębiorstwa.

4. Rekomendacja

Przeprowadzona analiza obowiązków informacyjnych związanych z procesem raportowania określonych na podstawie Ustawy o Rachunkowości pozwoliła na dokładne zbadanie efektów wdrożenia standardu XBRL w celu ich usprawnienia. Wynika z niej, iż jego zastosowanie pozwala na harmonizację procesu sprawozdawczego na rzecz instytucji wymienionych w tej ustawie oraz urzędów skarbowych. Wszystko w myśl założenia „single reporting” - wysłanie jeden raz tego samego raportu w miejsce, z którego korzystałyby te instytucje. Dzięki temu uzyskuje się podwójne korzyści: redukuje koszty związane z procesem przesyłania sprawozdań oraz upraszcza się komunikację między sektorem prywatnym i aparatem administracyjnym. Ponadto każda firma stosując standard XBRL może nie tylko usprawnić proces obligatoryjnej sprawozdawczości do zewnętrznych odbiorców lecz także procesy związane z wewnętrzną wymianą informacji księgowo-rachunkowych.

Obowiązek przesłania sprawozdań finansowych do KRS oraz urzędów skarbowych ciąży na 370 tys. podmiotów w Polsce. Dodatkowo część z nich musi poddać je audytowi oraz przesłać do Monitora Polskiego B. Ta niewiarygodnie duża liczba podmiotów podlegających tym obowiązkom powoduje, iż nawet niewielkie oszczędności w skali jednostki, dadzą wysokie oszczędności dla gospodarki. **XBRL pozwala na znaczną redukcję kosztów. Jego wdrożenie byłoby krokiem milowym w kierunku nowoczesnej gospodarki.**

ⁱ Dane na podstawie publikacji „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2009 roku” (GUS, 2010-02-19).

ⁱⁱ Należy spełnić co najmniej dwa z wymienionych kryteriów:

- a) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wyniosło co najmniej 50 osób,
- b) suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowiła równowartość w walucie polskiej co najmniej 2.500.000 euro,
- c) przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość w walucie polskiej co najmniej 5.000.000 euro.